

EGY ZÁRLAT FOGANATOSÍTÁSÁNAK TÖRTÉNETE

PAP PÉTER

JOG.
történet

A HUN-REN-ELTE
Jogtörténeti Kutatócsoport
blogja

A SZERZŐ:

DR. PAP PÉTER

DOKTORANDUSZ

ELTE ÁJK MAGYAR ÁLLAM- ÉS

JOGTÖRTÉNETI TANSZÉK

PETERPAP96@GMAIL.COM

2024. augusztus 12.

A biztosítási intézkedésekről általában

A biztosítási intézkedések hatályos jogunkban a végrehajtási törvényben foglalnak helyet és a szakirodalom a bírósági végrehajtás egyik fajtájának tekinti a kielégítési végrehajtás mellett.

A törvénykezési rendtartás tárgyában hozott 1868. évi LIV. törvénycikk (továbbiakban: tc.) két egyenrangú, elkülönült fejezetben szabályozta a végrehajtást és a biztosítási intézkedéseket, amely lehetett biztosítás vagy zárlat. Előbbi egy követelés fedezetének biztosítására szolgált, míg utóbbi egy konkrét dolog feletti rendelkezési jogot korlátozott annak érdekében, hogy az a jogvita lezárultát követően a nyertes félhez kerülhessen. A szakirodalom is egymástól

függetlenül beszélt a biztosításról és a végrehajtásról, ahogy azt Herczegh Mihály is említi: „A dolog természete kívánja, hogy egyrészt az igazságos követelés minden veszélyeztetéstől megóvassék, másrészt pedig, hogy a kötelezett se szenvedjen sérelmet valódi jogaiban.”¹

Változást a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. tc. (továbbiakban: Vht.) hozott, amely szabályozási koncepciója először a kielégítési végrehajtást ölelte fel, és csak a törvény végén kaptak helyet a biztosításra vonatkozó szabályok. Ezt követte a szakirodalom változása is, így például a törvény magyarázata: „[a] jogszolgáltatás biztonsága követeli, hogy a jogkereső félnek a törvény által mód és alkalom nyújtassék, bizonyos esetekben előlege

biztosítékot nyerni arra nézve, hogy megítélendő igénye kényszer-végrehajtás útján érvényesíthető lesz.”² Bacsó Jenő úgy utal a biztosításra, mint ami a kielégítési végrehajtáshoz képest kevesebb, amikor azt írja, hogy „[a] végrehajtási eljárás jogérvényesítő eljárás, néha azonban az abban tett hatósági intézkedések csak jogbiztosító hatállyal bírnak.”³ Sárfy Andor pedig azzal magyarázza a biztosítási intézkedések végrehajtáson belüli elhelyezését, hogy „ezek célja is – bár csak távolabbi célja – valamely törvényben megkívánt magatartásnak vagy állapotnak megvalósítása.”⁴

A Vht. hatálya alatt jött létre a kielégítési végrehajtás és a biztosítási végrehajtás fogalmának szembeállítás. A korabeli perjog azonban a biztosítás mellett nem ismerte az ideiglenes intézkedések fogalmát, csak külön meghatározott esetekben adott ilyen segítséget a félnek, de egyes szerzők ezt is a tágabb értelemben vett biztosítási intézkedések körébe vonták.⁵ Biztosítási végrehajtást pénzszolgáltatásra vagy helyettesíthető ingóságok pénzbeli egyenértékére lehetett kérni legkorábban a kereset előterjesztésével egyidejűleg. Akkor is lehetőség volt erre, ha már megszületett az elsőfokú határozat, de kielégítési végrehajtást még nem lehetett elrendelni.⁶ Zárlat elrendelését akkor lehetett kérni, ha a követelés tárgya egyedileg meghatározott dolog vagy jog, esetleg egyéb szolgáltatás volt.

**A perbíróóság⁷ csak a követe-
lés veszélyeztetettsége ese-
tén rendelte el** a biztosítási
végrehajtást. Az, hogy a termé-
nyek a kötelezett birtokában
voltak, és a jogosult azt állítot-
ta, hogy pusztán ebből kifolyó-
lag bármikor eladhatja, nem
volt ilyen ok.⁸ Ellenben, ha
tanúkkal bizonyították, hogy a
megvett árut a kereskedő
másnak is eladásra kínálta, már
megalapozta a veszélyeztetet-
tséget.⁹

**Mindkét esetben, de legin-
kább a zárlatnál, az eljárás
fontos** résztvevője volt a
zárgondnok, aki a biztosítási
intézkedés hatálya alatt az
érintett vagyonnal kapcsolatos
feladatokat ellátta. Az 1912. évi
VIII. tc. hatályba lépéséig a
zárgondnokot az elrendelő
bíróóság nevezte ki az elrendelő
végzésben, és azt követően
küldte meg foganatosításra az
ügyet, ahol a bírósági végre-
hajtó vagy a bírósági szemé-
lyzet kiküldött tagja (továbbiak-
ban együtt: kiküldött) a fogla-
láskor bevezette a lefoglalt
vagyonba. A jogszabályválto-
zás után ez már a kiküldött
hatásköre lett, az elrendelő
bíróóság nem nevezett ki előre
zárgondnokot, hanem erről a
helyszínen a felek meghallga-
tása után a kiküldött döntött. A
zárgondnok felelősséggel
tartozott a feladat ellátásáért,
ezért megfelelő vagyonnal

kellett rendelkezzen,
különösen, ha nagyértékű
foglalás történt.¹⁰

Egy konkrét jogeset

**A zárgondnok vagyoni
helyzete képezte a vita
alapját** a Pk.212478/1924.
számú ügyben, ahol egy
egészen meglepő hibát
követett el a foganatosító
bíróóság.¹¹ A vevő talpfákat vett,
kifizette a vételárat, megjelöl-
ték a megvásárolt terméket,
így azokat már csak el kellett
szállítani a telephelyről. Ez az,
ami nem történt meg, ezért a
vevő pert indított az eladó
ellen. Biztosítási intézkedés-
ként a bíróság zárlatot rendelt
el a talpfákra, a foganatosító
bíróóság kiküldöttje pedig a
foglaláskor a vevő, mint
zárlatot kérő helyszínen lévő
képviselője javaslatára
kinevezett egy zárgondnokot.
Ezt támadta meg a zárlatot
szenvető, mert álláspontja
szerint a kinevezett zárgond-
nok nem rendelkezett
megfelelő vagyonnal, ami a
lefoglalt talpfák értékét fedezte
volna.

**A Központi Királyi Járásbíró-
ság megsemmisítette a
kiküldött** zárgondnok kineve-
zését eredményező eljárását,
és megkereste a Budapesti
Királyi Törvényszéket, hogy az
nevezzen ki zárgondnokot,
mert az, mint eljáró bíróság az
eredeti ügyben azt az elrende-
lő végzésben elmulasztotta.
Mindeközben a zárlatot kérő
fél jogorvoslatot nyújtott be a
megsemmisítő végzés ellen,
mivel szerinte a zárgondnok
kinevezése a hatályos szabá-
lyoknak megfelelően történt.
Eközben a Törvényszék tájé-
koztatta a Járásbírószágot, hogy

az 1912. évi VIII. tc. hatályba
lépése óta¹² a zárgondnok
kinevezése nem tartozik az
elrendelő bíróság hatásköré-
be, így nem is tudnak eleget
tenni a megkeresésnek.

**A Járásbíróóság végül hatá-
lyon kívül helyezte a korábbi
megsemmisítő** végzését és
kinevezte a már korábban
kinevezett zárgondnokot, a
költségeket pedig a zárlatot
szenvetőnek kellett viselnie,
amit a zárlatot szenvető
továbbra sem akart elfogadni.
Érvelése szerint a felfolyamo-
dásáról a Törvényszéknek
kellett volna döntenie, és mivel
az első felfolyamodása sikerrel
járt, amikor megsemmisítették
a kiküldött eljárását, ezért
annak a költségeit a zárlatot
kérőnek kellett volna viselnie.

**A Törvényszék a Járásbíró-
ság végzését helybenhagyta.
Nem találta** alaposnak a
zárlatot szenvető felfolyamo-
dását, a Járásbíróóság hatáskö-
rében járt el, amikor korábbi
végzését hatályon kívül helyez-
te és kinevezte a korábbi
zárgondnokot, mert bizonyítást
nyert, hogy rendelkezik ingat-
lanvagyonnal, valamint a zárla-
tot kérő felelősséget is vállalt
érte, amire lehetősége volt.¹³ A
költségviselés tekintetében
sem talált kivetni valót a Tör-
vényszék, mert a zárlatot szen-
vető előterjesztése részben
vezetett eredményre, amikor a
kiküldött eljárását megsemmi-
sítették, ugyanakkor ugyanazt
nevezték ki, akit a zárlatot kérő
ajánlott, tehát ebben a tekin-
tetben eredménytelen lett, így
mindkét fél a maga költségét
kellett viselje. A második
felfolyamodás sikertelen lett,
így annak költsége teljes egé-

szében a zárlatot szenvetőt
terhelte.

Hivatkozások:

- ¹ Herczegh Mihály: Magyar
polgári törvénykezési rendtartás.
Pest, 1871. Heckenast Gusztáv,
587.
- ² Imling Konrád: A végrehajtási
törvény magyarázata. Budapest,
1891. Franklin Társulat, 439.
- ³ Bacsó Jenő: A végrehajtási
eljárásjog tankönyve. Debrecen,
1917. Csáthy, 10.
- ⁴ Sárffy Andor: A végrehajtási
eljárás jogszabályainak
magyarázata. Budapest, 1938.
Grill Károly Könyvkiadóvállalata,
1.
- ⁵ Sárffy 592.
- ⁶ A polgári perrendtartásról
szóló 1911. évi I. törvénycikk
életbeléptetéséről szóló 1912.
évi LIV. törvénycikk
(továbbiakban: Pp.) 50-51. §
- ⁷ Vht. 228. §
- ⁸ MNL Tolna megyei Levéltára
VII. 3. Dombóvári királyi
járásbíróóság iratai, polgári perek.
Pk.36/1920.
- ⁹ MNL Budapest Főváros
Levéltára VII.12. Budapesti
Központi Királyi Járásbíróóság
iratai. Pk.212478/1924.
- ¹⁰ Vht. 240. § 3. bekezdés
- ¹¹ MNL Budapest Főváros
Levéltára VII.12. Budapesti
Központi Királyi Járásbíróóság
iratai
- ¹² 1912. évi VIII. tc. 28. §
- ¹³ Sárffy 649.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Máramarossziget, Királyi
Törvényszék. forrás: <https://fortepan.hu/hu/photos/?id=86582>
2. oldal: 1. Pestvidéki királyi
törvényszék épülete. forrás:
<https://fortepan.hu/hu/photos/?id=160640>

A cikkekben feltüntetett állítások a szerző saját véleményét képezik.

A blogon megjelent művek utánközlése csak a szerző és a szerkesztőbizottság engedélyével lehetséges. Ennek megszegése jogi felelősségrevonást eredményez.

Erre, a blogon megjelent írásra a következőképp lehet hivatkozni:

Pap Péter: Egy zárlat foganatosításának története. In: **JOG.történet**. A HUN-REN-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport blogja. 2024. augusztus 12. mtejogtortenet.elte.hu/blog/pap-peter-zarlat-tortenete